

Mul on südamest kahju, et ei saanud täna isiklikult Eerik-Juhan Truuvälja meenutusüritusele kohale tulla. Aga palun võimaluse korral edastada see lühike sõnum.

Ehkki 1975.a. Tartu Ülikooli immatrikuleeritud üliõpilasena jäin ma studiumi vältel ilma Eeriku otsesest koolitusest, pean ma teda oma akadeemiliseks õpetajaks. Seda tänu perioodile, mil me koos Lohusalu mändide all kirjutasime väga hea seltskonnaga ühe võimaliku veriooni Eesti uueks Põhiseaduseks ja hiljem kuulusime Põhiseaduse Assamblee redaktsioonitoimkonna ekspertrühma.

Üks arvestatav eesti poliitik, kes nii 1992.a. kui ka täna, on olulisel määral suunanud Eesti Vabariigi riigiõiguslikku arengut, väitis mõnda aega tagasi ühes raadiosaates, et need nõukogude aegsed juristid, kes pakkusid meie iseseisvuse taastamise ajal välja riigiõiguslikke lahendusi, ei saanudki omada laiaulatuslikke teadmisi lääne riigiõigusest, sest ainus allikas, mis Ülikooli raamatukogus neile kättesaadav oli, olevat olnud Ameerika Ühendriikide konstitutsiooni vene keelne tõlge. Siinkohal autor eksib. Tartu Ülikooli raamatukogus oli palju enamat. Ja need, kes tahtsid seda üles leida, ka leidsid. Ja kindlasti ei piirdunud me ainult ülikooli raamatukoguga oma maailmapildi kujundamisel. Vaatamata nõukogude võimu pingutustele oli 1990.aastal olemas arvestatav hulk riigiõigusteadmistega inimesi, kes tahtsid ja olid ka suutelised laduma eesti iseseisva riigi õiguslikku vundamenti. Eerik-Juhan Truuvälgi oli selle seltskonna kokkuleppeline kapten.

Selles, et Eesti suutis murranguaastatel 1990-1992 õppida oma ajaloost ja vaadata tulevikku, on Eerik-Juhan Truuväljal hindamatud teened. Omades suuri teadmisi Eesti ajaloost oskas ta seda vaadata läbi Königsbergi suurmehe Immanuel Kanti õigusfilosoofia prisma. Just Eerik tõstis meie Põhiseaduse preambulis sõna "õiglus" "õigusest" ettepoole. Täna, aastal 2020, on see sõnade järjekord aktuaalsem kui kunagi varem meie uuemas ajaloos. Tuleb vaid loota, et varsti tulevad noored ja tugevad mehed, kes ajaloo vesikivid paneksid jahvatama õiglust ja mitte järjest uusi ja uusi seadusi, määrusi, direktiive, juhendeid ja muid bütsantslikke tsirkulaare.

Võimude tasakaal, kohtu sõltumatus, vabadus, õigustega seotud kohustused. Eerik-Juhan Truuvälja vaated nendele asjadele kujundasid Eesti Vabariiki nii Põhiseaduse ja sellest tulenevate seaduste koostamise kaudu kui ka hiljem, kui ta õiguskantslerina seisis hea kirjapandud riigiõiguse rakendamise eest. Ikka nii, et õiglus oleks õigusest eespool - nagu Kant õpetas.

Rein Lang

Riigikogu aseesimees 2004-2005
justiitsminister 2005-2011